

- Вип. 11. С. 94–96.
2. Матвійчук Л. О. Теоретичні підходи до визначення сутності поняття «економічна безпека підприємства» *Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі України*. 2012. № 5 (230). С. 50–54
 3. Іванків О. Я. Сутність системи економічної безпеки підприємства в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2015. Вип. 11. С. 109–112.

Олег Богачов

ПРАГМАТИЧНІ КОНЦЕПТУАЛЬНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ДЕТЕКТИВНОМУ НАУКОВО-ФАНТАСТИЧНОМУ СЕРІАЛІ “THE LONE GUNMEN”

“The Lone Gunmen” – спін-офф популярного науково-фантастичного серіалу “The X-Files”, телевізійного шоу, яке транслювалося в мережі Fox. Цей серіал викликає зацікавлення жанровою різноаспектністю, яка виявляється в одночасному поєднанні рис детективного, науково-фантастичного, комедійного та драматичного жанрів, що має враховувати перекладач при створенні еквівалентного і адекватного перекладу, донесення до глядача змісту, сюжетних ліній, основної ідеї серіалу, а також збереження прагматичного впливу оригіналу.

У сценарії серіалу наявний комп’ютерний сленг, що потребує від перекладача знань у сфері інформаційних технологій (*black hat, script, cookies, embedded modem, gigaflops, mainframe*). Це пояснюється тематикою серіалу, адже головними героями є журналісти-хакери. Крім того, в оригіналі присутня політична лексика (*government pension, social security numbers, civil liberties*), яка також зустрічається в поєднанні з вульгаризмами (*corporate goons, conspiracy nutters*).

Для нашого дослідження трансформаційних особливостей українського перекладу було обрано пілотний епізод серіалу. Основою для дослідження трансформаційного потенціалу українського перекладу англomовного серіалу “The Lone Gunmen” стала класифікація перекладацьких трансформацій О. О. Селіванової. В дослідженні продемонстровані найяскравіші випадки використання прагматичних концептуальних трансформацій.

Прагматичні концептуальні перетворення – це підміна реалій мови оригіналу на реалії мови перекладу, які залежать від культурних особливостей народу мови реципієнта [1, с. 104].

У процесі перекладу науково-фантастичного художнього твору потрібно враховувати реалії вигаданого автором світу. Головною метою наукової фантастики є створення реалістичного та переконливого світу, який характеризується технологіями, які або взагалі неможливо створити,

або принаймні на сучасному етапі розвитку науки та техніки.

Вигадані авторами реалії в науково-фантастичних творах називаються квазіреаліями. Перша частина терміну складається з префіксу «квазі» («перша частина складних слів, що значенням відповідає прикметникам несправжній, уявний» [2]). Крім технологій вони також описують культуру, природу і традиції, що відрізняються у вигаданих світах від реального. Переклад квазіреалій потребує від перекладача вміння виявити та пояснити їх мовою перекладу [5]. Розглянемо використання квазіреалій та шляхи їхнього українського перекладу на прикладі нижченаведеного фрагменту серіалу:

It's a remote control, with a joystick-type lever // Це пристрій дистанційного керування з важелем типу джойстика.

Прикладом вигаданих технологій в серіалі “The Lone Gunmen” є опис пристрою дистанційного керування (*remote control*) різними типами транспорту, який неможливо використовувати в реальних автомобілях через відсутність можливості електронного керування автотранспортом на момент подій, зображених у серіалі.

Інші прагматичні перетворення, здійснені з метою покращити розуміння змісту серіалу українськими глядачами, представлено у наступних прикладах:

All neatly packaged for these robber barons // Прямо-таки все викладено на тарілочці для цих олігархів.

Результатом перекладу цієї фрази є дві прагматичні трансформації. Першою є використання фразеологізму для фрагменту *all neatly packed* (“in a neat way, with everything in its place” [7]), що в перекладі змінюється на фразу *прямо-таки все викладено на тарілочці*, яка означає «дати в готовому вигляді, звільнивши когось від власних витрат сил, часу» [4]. Другою є прагматична концептуальна трансформація, термін *robber barons* (“pejorative term for one of the powerful 19th-century American industrialists and financiers who made fortunes by monopolizing huge industries” [9]) було замінено українською реалією *олігархи* («правляча група експлуататорів» [3]), що влучно передає негативне ставлення одного з головних героїв до змовників. Така заміна спрощує сприйняття фрази українським реципієнтом через соціально-культурні та політичні стереотипи.

Ladies and gentlemen, thank you // Пані та панове. дякую

Звертання *Ladies and gentlemen* (“used as a formal way of addressing an audience of men and women” [10]) в українському перекладі було змінено на *Пані та панове* («ввічлива форма згадування або звертання до аудиторії чоловіків і жінок [2]»), що є прикладом прагматичної концептуальної трансформації відповідно до усталеної мовної традиції.

The most technically advanced yet socially conscious company on the Fortune 500 // Найбільш технічно розвинену і соціально свідому компанію в рейтингу найбільших корпорацій

Назву списку *Fortune 500* від журналу *Fortune* (“список амери-

канських корпорацій, впорядкованих за валовим доходом” [8]) було перекладено як *рейтинг найбільших корпорацій*, адже пересічний український реципієнт здебільшого незнайомий з цим американським журналом і запропонованим ним рейтингом.

Network Log-in // Вхід в мережу

У сфері інформаційних технологій термін *to log in* (“to establish communication and initiate interaction with a computer or system” [7]) означає процес входу в систему, в українській мові цей процес позначається лексемою *вхід* («входити – потрапляти, проникати куди-небудь, у межі, у середину чого-небудь» [2]).

Who’s your daddy // Хто твоя бос?

У цьому прикладі фраза *who’s your daddy* (“it’s a sign of male dominance, insinuating the listener is a mere child” [6]) – це сленговий вираз, який використовується для демонстрації домінування над кимось. Для вираження зневажливого ставлення та домінації, продемонстрованих в оригіналі, в українському перекладі було використано вираз розмовного стилю із застосуванням іменника *бос* («хазяїн, володар або голова підприємства, підприємець» [2]), що повною мірою передає суть оригінального сленгового виразу.

He’s picked up a kebab from the waiter’s tray // Він взяв закуску з підносу офіціанта.

У цьому реченні спостерігається використання іменника *kebab* (“small pieces of meat or seafood seasoned or marinated and broiled, often with tomatoes, green peppers, onions, or other vegetables, usually on a skewer” [7]). Сцена серіалу відбувається в будівлі комп’ютерної корпорації, а саме на презентації нового високошвидкісного процесора, що робить варіанти перекладу *кебаб* або *шашилик* недоречними для україномовного реципієнта через асоціації з вуличною їжею, саме тому було використано варіант *закуска* («легкі страви, звичайно холодні, що їх їдять перед обідом для збудження апетиту» [2]), що є також лексичною гіперонімічною трансформацією, заміною назви видового поняття назвою родового (генералізація) [1, с. 72].

Дослідження показало, що прагматичні концептуальні трансформації необхідні при створенні адекватного перекладу науково-фантастичного детективного серіалу “The Lone Gunmen”, що обумовлено орієнтацією на україномовного реципієнта, реалії якого відрізняється від реалій американського глядача.

Список використаних джерел

1. Перекладознавство: наук. посіб. – Черкаси: Вид-во Ю. А. Чабаненко, 2013. – 288 с.
2. СЛОВНИК – тлумачний словник української мови, орфографічний словник онлайн. URL: <https://slovnyk.ua>
3. Словник іншомовних слів. URL: <https://www.jnsm.com.ua>

4. Фразеологічний словник – значення синоніми антоніми. Корисно знати. URL: <http://korusno-znatu.in.ua/frazeologizmy>.
5. Шапошник О. Проблеми відтворення у перекладі жанрових ознак наукової фантастики: лексико-семантичний контекст. ResearchGate. URL: https://www.researchgate.net/publication/341118892_Problemi_vidtvorennja_u_pereklad_i_zanrovih_oznak_naukovo_i_fantastiki_leksiko-semantичnij_kontekst.
6. Dictionary.com. Slang Archives – Dictionary.com. Dictionary.com. URL: <https://www.dictionary.com/e/slang/>
7. Dictionary by Merriam-Webster: America’s most-trusted online dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com>
8. Editors F. Fortune 500. Fortune. URL: <https://fortune.com/fortune500/>
9. Encyclopedia Britannica. Encyclopedia Britannica. URL: <https://www.britannica.com>
10. Macmillan Dictionary. Macmillan Dictionary | Free English Dictionary and Thesaurus. URL: <https://www.macmillandictionary.com/dictionary/>

Тетяна Бойко

ЦУКРОВІ МАГНАТИ ТА МЕЦЕНАТИ: ДИНАСТІЯ ЯХНЕНКІВ-СИМИРЕНКІВ

Понад 200 років тому у селі на Черкащині постала династія неймовірно успішних господарників – Симиренків. Із клаптика землі, який купив колишній козак Степан Симиренко, його діти й онуки виростили цілу цукрову імперію. А пізніше – стали засновниками наукового садівництва в Україні.

На жаль, політичні процеси царської Росії, а потім і радянської України негативно відбилися на цій славетній родині. В часи тоталітарного режиму чимало фактів з біографій Симиренків чи замовчувалися, чи несамовито перекручувалися. З вітчизняної історії було викреслено ім’я Л. Симиренка, занедбано його наукову садівничу школу. Вилучено наукові праці Левка та його сина Володимира, симиренківський ренет перейменували у «Зеленку Вуда».

Реабілітація Симиренків почалася у середині ХХ ст. Процес відродження та повернення із забуття наукової та духовної спадщини знакового для України роду відбувається і сьогодні. До цього процесу причетна й велика кількість діячів української, світової науки та культури. Меценатство родини, наприклад, у своїх творах висвітлює М. Слабошпицький, діяльність Торгового дому «Брати Яхненки і Симиренко» в Одесі у своїй книзі «Старая Одесса» описав О. Дерibas, життя та діяльність Л. Симиренка досліджували В. Заєць, А. Павлов, Д. Чухно,